

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

«Економічної теорії»

на тему:

«Теорія і практика антиінфляційної політики»

Студентки 2 курсу групи ФБС-21
напряму підготовки фінанси та кредит
Базьків Катерини Миколаївни

Керівник:
доцент, кандидат економічних наук,
Возьний К.З.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис, прізвище та ініціали)

(підпис, прізвище та ініціали)

(підпис, прізвище та ініціали)

м. Тернопіль – 2016 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. НЕОБХІДНІСТЬ, ФОРМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	6
1.1. Сутність поняття інфляція та антиінфляційна політика.....	6
1.2. Методи антиінфляційної політики.....	11
1.3. Антиінфляційна політика: механізм впровадження в практиці економічного розвитку.....	13
РОЗДІЛ 2. СВІТОВИЙ ДОСВІТ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	18
РОЗДІЛ 3. ДИНАМІКА ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	24
3.1. Аналіз інфляційних процесів в Україні та світі.....	24
3.2. Проблеми антиінфляційного регулювання та напрями їх вирішення в Україні.....	31
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми. Важливим індикатором здоров'я економіки є інфляція, яка характеризується загальним підвищенням цін, збільшенням грошей та зниженням їх купівельної спроможності. Інфляція виникає не стихійно, а внаслідок більш швидкого зростання випуску грошей проти виробництва товарів.

Боротьба з некерованою інфляцією є однією з головних проблем державного регулювання, бо на її врахуванні ґрунтується вся соціально-економічна, фінансова і банківська політика. З метою стримання інфляції та зменшення її негативних наслідків уряд здійснює антиінфляційну політику.

Антиінфляційна політика – це комплекс відповідних заходів державного регулювання економіки, спрямованих на боротьбу з інфляцією. Втілення в життя такої політики вимагає від уряду розроблення антиінфляційної програми, яка визначає мету, задачі і шляхи її реалізації, що залежить від стадії інфляційного процесу, його інтенсивності та інших факторів. Так, задачі боротьби з інфляцією або обмеження масштабів інфляційних наслідків різні і потребують прийняття неоднакових методів регулювання. Важливою частиною розроблення антиінфляційної програми є встановлення кількісних показників, які визначають її кінцеві результати. До таких належать цінові показники (температура інфляції, індекс споживчих цін, індекси оптових цін та ін.), динаміка грошової маси в обігу, розмір і динаміка державних видатків тощо.

Вибір конкретних шляхів антиінфляційної політики обумовлюються впливом багатьох факторів, у тому числі: характером інфляційних процесів; загальногосподарською кон'юнктурою; особливостями теоретичної бази економічного розвитку країни; політичними аспектами, оскільки треба визначити об'єкт (сектори економіки, верстви населення), який нестиме головний тягар інфляційних витрат. Незважаючи на багатофакторність інфляції, заведено, що напрями її подолання мають бути адекватними фактором, що викликали цю інфляцію. Тому антиінфляційна політика

здебільшого охоплює політику управління факторами попиту і пропозиції, а також факторами, які регулюють живильне середовище інфляції - сферу грошового обігу.

Вагомий внесок у вивчення даної теми зробили такі вітчизняні вчені-економісти як О.Білан, О.Береславська, З.Варналій, А.Гальчинський, А.Гриценко, В.Геєць, Н.Гребеник, О.Дзюблюк, Г.Карчева, Т.Ковальчук, С.Кораблін, О.Кузнецов, В.Лагутін, В.Лисицький, І.Лютий, О.Мельник, А.Мороз, О.Петрик, М.Савлук, В.Стельмах, В.Усов, В.Федосов, А.Чухно, О.Шнирков.

Тому з усього вищенаведеного ми бачимо, що тема курсової роботи „Теорія і практика антиінфляційної політики” є досить актуальною і потребує всебічного вивчення.

Об’єктом дослідження є основи та загальні риси антиінфляційного регулювання в Україні.

Предметом дослідження виступає ефективність антиінфляційної політики в Україні.

Мета роботи полягає в тому, щоб на основі доступної літератури проаналізувати та з’ясувати основні риси антиінфляційної політики в Україні.

Для досягнення цієї мети у роботі вирішується ряд **завдань**:

- визначити поняття інфляції, та антиінфляційної політики;
- охарактеризувати механізми здійснення антиінфляційної діяльності держави;
- дослідити світовий досвід реалізації заходів антиінфляційної політики;
- виявити проблеми антиінфляційного регулювання та напрями їх вирішення в Україні.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. НЕОБХІДНІСТЬ, ФОРМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Сутність поняття інфляція та антиінфляційна політика

Термін «інфляція» (лат. *inflatio* - надування) з'явився в обороті в середині XIX ст. як відображення кризового стану грошової системи США, що виник внаслідок величезного випуску в обіг паперових доларів у роки Громадянської війни 1861-1865 рр. Ототожнення інфляції із знеціненням грошей і зростанням товарних цін продовжує існувати і в наших підручниках.

Але, на нашу думку, сучасна інфляція пов'язана не лише з падінням купівельної сили грошової одиниці, а й охоплює загальноекономічні процеси, що народжують дисбаланс і протиріччя як у сфері виробництва, так і у сфері обігу, обмежує виробниче і особисте споживання, вражає інші сфери економічного життя суспільства.

Рушійні сили, що приводять механізми інфляції у рух, належать до найрізноманітніших сфер господарського і суспільно-політичного життя, але основні елементи сучасної інфляції в цілому такі.

1. Грошово-кредитний елемент інфляції (емісія, мультиплікативне розширення кредиту). Стрижнева роль цього елемента в розвитку процесу інфляції зумовлена тим, що інфляція виявляється переважно у грошовій формі.

2. Структурно-виробничий елемент інфляції. Він характеризує вплив на інфляцію безпосередньо виробничої сфери через ті диспропорції та суперечності, що виникають в економіці в процесі її розвитку. Інфляційний вплив комплексу диспропорцій виявляється у вогнищевих та нерівномірних перевищеннях попиту пропозиції, що викликано процесом переміщення попиту. У подібних випадках розширення грошової маси є не активно діючою причиною інфляції, а лише необхідною умовою її розвитку.

3. Процеси зростання цін набувають ще більш однозначної спрямованості під впливом суттєвої монополізації виробництва та ринку, що є результатом розвитку сучасної економіки. Монополізація веде до зниження мобільності чинників виробництва. В таких умовах пропозиція відстає від зміни попиту, що консервує диспропорції, та обумовлює зростання прибутку та ціни. У подальшому збільшення цін одними виробниками викликає зростання витрат по всьому виробничому ланцюгу. Дія цього елемента механізму інфляції визначається чинниками, що діють у виробництві та на ринках, і передує збільшенню грошової маси. Інакше кажучи, зростання грошової маси в подібних випадках також виступає як реакція сучасного механізму кредитно-грошової системи на збільшення попиту на гроші через збільшенням вартості товарних угод, і є результатом відповідних дій агентів сучасного ринку.

4. Монетарні та немонетарні пружини інфляції (особливо друга група) глибоко переплелися з державним регулюванням (фінансова, кредитно-грошова, промислова, адміністративна, валютно-торговельна політика тощо).

Дія цього елемента обумовлена об'єктивно великою роллю держави у сучасній економіці та диспропорціями між її потребами (інвестиції, поточна діяльність, регулювання) і коштами на їхнє задоволення із внутрішніх і зовнішніх джерел. Держава нерідко свідомо форсує емісію, породжуючу інфляцію, в інтересах привілейованих галузей та підприємств. Однак, підштовхуючи інфляцію через пряму емісію, держава одночасно коригує ефекти і наслідки інфляції на різних її етапах і у різних сферах з метою забезпечення життєздатності економічної системи та окремих її суб'єктів, надаючи пільгові державні кредити і дотації, звільняючи окремі підприємства чи групи населення від податків. Емісія (з метою покриття дефіциту державного бюджету) використовується і для пом'якшення соціальних суперечностей в межах існуючої структури влади.

5. Інфляція, підживлювана та підтримувана зростанням грошової маси, деформаціями попиту і збільшенням витрат, посилюється

зовнішньоекономічними чинниками, зростанням взаємозалежності сучасного світу. Цей вплив здійснюється через виробничо-коопераційні, експортно-імпорتنі та валютно-фінансові канали, через притік та відтік зовнішніх ресурсів. Зовнішні чинники всебічно впливають на внутрішні процеси розвитку, а іноді надають потужні додаткові імпульси внутрішнім інфляційним процесам.

6. Важливим елементом пристосування і поширення інфляції є дії різних соціальних груп, зацікавлених у збереженні свого матеріального добробуту. Дії їх у відповідь на попереднє зростання цін спрямовані на те, щоб компенсувати відставання приросту номіналу своїх грошових доходів від темпів інфляції. Проте результатом цього є лише нове підвищення цін, яке не завжди відновлює «статус кво».

Взаємодія причинних і функціонально-наслідкових елементів інфляції надає цьому процесу додаткової стійкості та тривалості. І хоча він може гальмуватись чи придушуватись засобами державної політики (вибірковим регулюванням ефектів інфляції), ознаки безперервності та кумулятивності цього процесу не втрачаються [15, с. 322-326].

Пом'якшити негативні соціально-економічні наслідки інфляції можливо лише в разі ефективного регулювання рівня інфляції, розробки науково обгрунтованої антиінфляційної політики. Розрізняють прогнозовану й непрогнозовану інфляцію. Особливу загрозу становить непрогнозована інфляція, у подоланні якої значну роль відіграє правильно визначена, зважена антиінфляційна політика.

Мета антиінфляційної політики держави полягає у встановленні контролю за інфляцією і досягненні прийнятних для народного господарства темпів її зростання. Спроби впоратись з інфляцією шляхом грошової рестриктивної політики в наших умовах мають значно більші негативні наслідки, ніж сама інфляція, оскільки призводять до скорочення виробництва, зростання неплатежів у всіх секторах економіки, відкладання виплат за державним зовнішнім і внутрішнім боргами. Вкрай негативні

наслідки має така політика й для соціальної сфери: зростає безробіття, своєчасно не виплачуються заробітна плата, пенсії, різко знижується рівень життя населення.

Ефективна антиінфляційна політика має базуватись на об'єктивних економічно обґрунтованих системних прогнозах.

Системне прогнозування інфляційних процесів передбачає визначення тенденцій у динаміці індексу інфляції за допомогою аналітичних трендів, а також оцінки, з одного боку, - ступеня впливу причинно зумовлених монетарних, фінансових та інших макропоказників на індекс інфляції, з другого, оцінки впливу інфляції на динаміку реального валового внутрішнього продукту.

Щодо визначення тенденцій у динаміці індексу інфляції за період, що досліджується, то відсутній аналітичний тренд, який би з достатньою точністю описував зміну індексу інфляції, що свідчить про неможливість короткострокового прогнозування індексу інфляції за допомогою аналітичних трендів.

Необхідність подолання тривалої економічної кризи в Україні потребувала, насамперед, досягнення макрофінансової стабілізації як основної передумови виходу на позитивну економічну динаміку. Макрофінансова стабілізація, у свою чергу, багато в чому залежить від стабільності національної валюти, стан якої характеризується показниками інфляції (дефляції). Інфляція з позицій макроекономічної і макрофінансової стабілізації розглядається з двох сторін. По-перше, як один з параметрів стабільності, як головний макрофінансовий індикатор. По-друге, як засіб впливу на макроекономічну рівновагу (точніше, не сама інфляція, а грошова політика).

Інфляція, як і будь-яке інше фінансове явище (бюджетний дефіцит, державний борг, валютний курс), ніколи не мала і не може мати однозначної оцінки. Це досить складне економічне, суспільне і психологічне явище. Слід відзначити, що існують два основні і найбільш типові прояви інфляції.

Перший - інфляція попиту, коли домашні господарства витрачають гроші швидше, ніж виробляються і, відповідно, надходять до ринку товари та послуги. За цих умов виникає економічна ситуація, що характеризується дефіцитом товарів та послуг. Це явище було притаманне адміністративній економіці колишніх соціалістичних країн, населення яких протягом десятків років терпіло тотальний товарний дефіцит. За умов ринкової економіки "інфляція попиту", тобто зростання цін, яке спричиняється перевищенням попиту над пропозицією товарів та послуг відбувається за екстремальних умов, а саме: за умов воєн та революцій, природних катаклізмів і соціальних потрясінь[7, с. 118-111].

Як стверджує основоположник теорії "інфляції попиту" видатний економіст ХХ ст. Джон Мейнард Кейнс, цей тип інфляції розвивається тоді, коли сукупний попит перевищує межі максимального використання виробничих потужностей. А така ситуація в "зрілій" економіці виникає лише за надзвичайних обставин. Головною проблемою нормально функціонуючої економіки, навпаки, є проблема збуту, реалізації, іншими словами, проблема ринку.

Другий, досить поширений тип інфляції - це "грошова інфляція", яка виникає і набуває розвитку в результаті надмірної грошової емісії та кредитної експансії. Цей тип інфляції також спостерігається під час воєнних лихоліть, післявоєнної розрухи, в умовах проведення політики "шокової терапії" в країнах перехідної економіки. Оскільки в країнах перехідної економіки досить сильним її компонентом залишається монополізація виробництва як пережиток централізованої та високомілітаризованої економіки, то інфляційний процес, крім товарного дефіциту та надмірної грошової емісії, у значній мірі посилюється також монополюючим диктатом цін. Водночас, економічна свобода та мотив максимізації доходів в умовах розумної державної політики все більше стимулюють підприємницьку діяльність. Починають збільшуватись інвестиції в економіку, поступово зростає виробництво, ринок щодалі більше починає наповнюватись

товарами. Одночасно зростає сфера надання послуг, оскільки вона набуває великої ролі в економічному житті. За такої економічної ситуації інфляція поступово втрачає сили свого розвитку, і врешті зникають чинники, які живлять інфляційний процес. Крім того, у міру завершення завдання лібералізації цін політика "шокової терапії", що розрахована на болісний, але рішучий перехід від централізовано-розподільчої системи до системи ринкових відносин, поступається конструктивній політиці роздержавлення і приватизації. Необхідною передумовою здійснення цих завдань ринкових реформ є політика макроекономічної фінансової стабілізації з її антиінфляційним спрямуванням.

Достовірний прогноз інфляції є однією з передумов успішного проведення макроекономічної політики. Проте, зробити його доволі складно, принаймні в Україні. Причиною тому - особливості економічних перетворень, які відбувалися в нашій країні впродовж останніх років[5, с. 55].

1.2. Методи антиінфляційної політики

Антиінфляційна політика - це сукупність ефективних заходів держави, спрямованих на реальну стабілізацію рівня споживчих цін.

Для подолання інфляції й формування ефективної політики стабілізації національної валюти вироблено цілий ряд методів. Серед них найбільш поширеними є: нуліфікація, ревалоризація і реставрація, девальвація, дефляція.

Найчастіше використовується нуліфікація знецінених грошей. Вона означає ліквідацію старих грошових знаків, вилучення їх із обігу і заміну їх новими грошовими знаками, як правило, в меншій кількості. Цим методом скористалась Україна в 1996 р., запровадивши в обіг нову грошову одиницю - гривню.

Протилежним до нуліфікації є метод стабілізації національної валюти з допомогою ревалоризації і реставрації. Ревалоризація означає процес відновлення доінфляційної вартості паперових грошей з метою стабілізації і

підвищення курсу національної валюти. Нині у її здійсненні провідним методом є поступова реставрація валюти, тобто відновлення доінфляційної купівельної спроможності та курсу національної валюти щодо інших вільноконвертованих валют. Водночас у країні реалізується цілий комплекс заходів для оздоровлення національної економіки, спрямованих насамперед на збільшення виробництва високоякісних, конкурентно-здатних товарів.

Стабілізацію національної валюти можна розпочати також із проведення політики дефляції. Це процес стримування зростання грошової маси в обігу. Вона означає вилучення з обігу певної частини надлишку паперових грошей. Супроводжується дефляція також комплексом заходів із оздоровлення національної економіки і фінансів, що виражаються в реформі податкової системи, скороченні бюджетних витрат та обсягів кредитів тощо. [9, с. 287]

Світовий досвід країн ринкової економіки свідчить, що для регулювання інфляційного процесу важливе значення має впровадження таких дій: встановлення економічно обґрунтованої ставки відсотків за кредит; регулювання зайнятості, валютного та грошового обігу; розвиток безготівкових платежів і водночас обмеження питомої ваги готівкових грошей, які найбільше піддаються інфляційному знеціненню; широке запровадження електронних грошей, карток споживача. Держава через регулювання маси грошей, рівня відсотків за кредит і швидкості обігу грошей може активно впливати на обмеження інфляційного процесу, стимулювати рівень інвестицій і розширення національного виробництва. Звичайно, вибір методів подолання інфляції залежить від її рівня, від особливостей національної економіки, від місця державного регулювання процесу суспільного відтворення.

Через те, що інфляційний процес має різноманітні причини, то у боротьбі з ним широко використовують антимонопольну політику, яка охоплює: контроль за підприємницькими структурами, що займають панівне становище на ринку; захист і стимулювання конкуренції; сприяння

розвиткові малого і середнього бізнесу, контроль за цінами; захист прав споживача та ін.

Для подолання інфляції у вітчизняній економіці має бути ефективна антиінфляційна політика, реальна стабілізація і зміцнення на її засадах національної грошової одиниці. Ця політика має здійснюватись у напрямі забезпечення фінансової стабілізації. Саме фінансово-грошова стабілізація - це єдино можлива основа виведення національної економіки з кризи, якісної перебудови її та поліпшення життя населення. [21, с. 486]

1.3. Антиінфляційна політика: механізм впровадження в практиці економічного розвитку

У країнах з ринковою економікою інфляція стала практично невід'ємною часткою ринкової системи господарювання. Це дає підстави говорити не тільки про наслідки, а й про деякі специфічні функції інфляції. Ряд економістів дотримуються точки зору, що незначна за рівнем інфляція (наприклад, щорічні підвищення цін на 3-4%), що супроводжуються відповідним зростанням грошової маси, здатна стимулювати виробництво. [2, с.8-9].

Але незважаючи на можливу начебто “позитивну” роль інфляції, виходячи з-під контролю й навіть будучи регульованою, вона має значні соціально-економічні наслідки: закріплення стагнації, зниження економічної активності, зростання безробіття та багато іншого. Тому більшість країн прагнуть досягнути «не інфляційного» економічного зростання, стабілізації грошового обігу, що на пряму залежить від стану інфляційних процесів, для чого застосовуються грошові реформи і антиінфляційна політика.

Перш за все розглянемо особливості антиінфляційної політики. Ефективна антиінфляційна політика має базуватись на об'єктивних, економічно обґрунтованих системних прогнозах. З цим твердженням не можна не погодитись, адже власне необдумані антиінфляційна політика надто часто вела до загострення інфляційних процесів. Слід пам'ятати, що

боротьба з інфляцією це не самоціль – “мета антиінфляційної політики держави полягає у встановленні контролю за інфляцією і досягненні прийнятних для народного господарства темпів її зростання” [2, с.10].

Антиінфляційна політика – це комплекс заходів державного регулювання економіки, спрямованих на боротьбу з інфляцією [3, с.10].

Дотепер сформульовано два основних напрямки, спрямованих на зведення темпів інфляційних процесів до мінімального рівня:

Кейнсіанська антиінфляційна політика полягає у стабілізації сукупного попиту, але як багаторазово доводилось, тільки цього замало для „приборкання” інфляційних процесів і усунення небезпеки для економіки.

Монетарна антиінфляційна політика, яку в свою чергу прийнято поділяти на політику шокової терапії, адаптивну політику, політику доходів.

Політика шокової терапії (активна політика) – базується на різкому скороченні темпів зростання грошової маси, особливо прийнятна в умовах гіперінфляції, передбачає зменшення дефіциту бюджету за рахунок: скорочення витрат на соціальні програми, збільшення відсоткової ставки, зменшення податкових ставок, обмеження грошової маси тощо.

У результаті подорожчання кредиту підприємства банкрутують, а низька податкова ставка заохочує сильніші підприємства. Таким чином інфляція призупиняється [18, с.11-13].

Негативним наслідком цього методу можна вважати погіршення добробуту громадян.

Політика градування або поступових змін (адаптивна політика) – це метод монетарного напрямку, що проявляється у пристосуванні до умов інфляції, у пом'якшенні її негативних наслідків, полягає у поступовому зниженні темпів зростання грошової маси. Дана політика проводиться за рахунок: стабілізації інфляційних очікувань, поступового обмеження грошової пропозиції, індексації грошових доходів громадян.

Індексація, як уже відомо, означає, що номінальні доходи громадян змінюються пропорційно коливань цін, тобто вона є механізмом, за

допомогою якого доходи частково або цілком захищаються від інфляції. Інакше кажучи, індексація передбачає, що поточні доходи населення збільшуються відповідно до темпу зростання цін у країні за певний період. У разі повної індексації реальні доходи захищені від згубного впливу інфляції, а тому життєвий рівень населення не знижується.

Однак індексацію не можна розглядати як дієвий метод боротьби з інфляцією. За її допомогою можна лише послабити або уникнути окремих негативних наслідків інфляції, але не можна знизити її темпи. Річ у тім, що індексація, по-перше, розкручує інфляційну спіраль. За політики індексації темпи інфляції зростають, і вона із помірної може розвинутися у галопуючу, а то й у гіперінфляцію. По-друге, неможливо повністю вберегти від знецінення усі доходи населення. Нарешті, індексація потребує значних державних видатків, що збільшує дефіцит бюджету [4, с. 49].

Таким чином адаптивна політика дає позитивні результати за умови, що темп приросту грошової маси та рівня цін не перевищує 20% на рік.

Політика доходів – припускає контроль над цінами і зарплатою шляхом повного їх заморожування або встановленням меж їх зростання. З соціальних мотивів цей вид антиінфляційної політики застосовується рідко, оскільки, по-перше, уповільнення зростання цін викликає дефіцит на деякі товари, по-друге, зростання цін стримується лише на визначений час, а при скасуванні обмежень прискорюються.

Варіант антиінфляційної політики вибирають залежно від темпів інфляції та пріоритетів. Якщо ставиться мета приборкати інфляцію за будь-яких умов, то паралельно використовують кілька методів антиінфляційної політики [1, с. 7].

Також при інфляції здійснюють грошові реформи.

Грошові реформи використовуються для ліквідації зайвих грошей в обігу. Основними прийомами грошових реформ є:

- Нуліфікація – оголошення про анулювання сильно знеціненої грошової одиниці введення в обіг нової. Прикладами такої ситуації були Німеччина в 1925 р., Угорщина 1946 р., а також Україна 1994 р..

- Ревальвація – процес збільшення вартості національної валютно-грошової одиниці порівняно з валютами інших країн [1, с.11].

- Девальвація – процес офіційного зниження курсу національної валюти стосовно валют інших країн.

- Деномінація – процес укрупнення національної грошової одиниці шляхом обміну за встановленим співвідношенням старих грошових знаків на нові [3, с. 13].

Важливо відзначити, що дотепер фахівцями не досягнуто консенсусу відносно детермінації різних чинників інфляції. Одна група аналітиків та урядовців вважає, що основні чинники української інфляції криються у політиці заробітної плати та податковій політиці, друга – головним чинником визначає обмінний курс гривні, третя – покладає основну провину за розкручення інфляційної спіралі в Україні на міжнародні енергетичні та сировинні ринки, в тому числі сільськогосподарської продукції [5].

Важливо відзначити, що сучасний стан економіки України характеризується зростанням її монетизації (зростанням маси грошей в обігу, що розкручує інфляційні процеси), у таких умовах актуальними антиінфляційними заходами можна вважати: забезпечення платоспроможного попиту, зниження вартості кредитних ресурсів для виробництва і прискорення нарощування обсягів виробництва, залучення в економічний обіг фізичних ресурсів, розвиток ринку цінних паперів та його інструментів, спроможних «поглинати» зростаючу грошову масу, розвиток інструментів економічного інвестування, спроможних отримувати грошові кошти та їх інвестувати, реанімація банківської системи і збільшення її спроможності з нагромадження коштів та кредитів [7, с.238], що дозволить вивільнити надлишок грошової маси і мінімізувати ризик розгортання інфляційних процесів в економіці України, навіть в умовах кризи.

Таким чином, інфляція не є самостійною проблемою. Це симптом того, що економіці не дають нормально розвиватися, реакція підприємців на несприятливі умови господарської діяльності [6]. Розвиток підприємництва та конкуренції — єдиний шлях забезпечення стабільного економічного зростання при мінімальній інфляції. Однак формування сприятливого для підприємництва середовища та справедливих умов конкуренції вимагає чітко продуманої довгострокової програми [6].

Отже, головним принципом боротьби з інфляцією є усунення джерел її походження. Оскільки існують об'єктивні причини виникнення інфляції, то повністю її усунути неможливо. Тому антиінфляційна політика полягає не у ліквідації інфляції, а у зниженні високих та утриманні стабільно низьких темпів передбачуваної інфляції.

РОЗДІЛ 2. СВІТОВИЙ ДОСВІТ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Стабілізаційні заходи, спрямовані на досягнення низьких темпів інфляції в індустріально розвинутих країнах та країнах із перехідною економікою, зводяться до чотирьох основних режимів грошово-кредитної політики: таргетування обмінного курсу, таргетування грошових агрегатів, таргетування інфляції, грошово-кредитна політика без установаження «номінального якоря» [20].

Режим монетарного таргетування набув поширення в 70-80-х роках ХХ ст. Він базується на переконанні, що зміна пропозиції грошей спричиняє відповідну зміну темпів інфляції. Для ефективності цього режиму необхідно, щоб в економіці був наявний стабільний зв'язок між зміною грошової маси й інфляцією. Практика двох успішних щодо монетарного таргетування центральних банків Німеччини та Швейцарії показала, що, по-перше, центральний банк має обмежувати всіма можливими засобами рівень інфляції в середньо- та довгостроковому періоді, по-друге, упроваджувати активну комунікаційну стратегію роботи із громадськістю (активним обговоренням динаміки грошової маси та її впливу на інфляцію).

Не менше ніж 50 економік світу продовжують жорстко фіксувати курси своїх грошових одиниць щодо третіх валют. До них належать, наприклад, Гонконг, Мальта, Латвія, Литва, Естонія. Вибір режиму таргетування валютного курсу обумовлений тим, що він є досить ефективним інструментом зменшення інфляції, стабілізації макроекономічного середовища та зміцнення довіри населення до національної економічної політики протягом процесу економічних реформ. Ефективність цього режиму безпосередньо залежить від таких чинників, як: ступінь відкритості економіки, вимірюваний часткою імпорту у споживанні, рівень товарного заміщення, обсяг валютних резервів тощо.

Проте, як свідчить аналіз досвіду окремих країн, політика таргетування валютного курсу може мати різні наслідки. Так, серед більше десятка держав, які таргетували реальний курс, тільки у двох - Чилі та Тунісі - були досягнуті позитивні результати. Класичним прикладом країни, яка мала невдалий досвід, є Бразилія, де застосування режиму таргетування реального курсу призвело до гіперінфляції. Гіперінфляцією вважається зростання цін більш ніж на 50% на місяць. У Німеччині у 1923 р. інфляція була 3250000% на місяць. У нинішньому сторіччі рекорд належить Зімбабве - 231000000% на місяць [6].

Режим валютного комітету ґрунтується на експліцитному законодавчому зобов'язанні обмінювати національну валюту на вказану іноземну валюту за твердим валютним курсом у поєднанні з обмеженнями емісійних органів на виконання їх законних зобов'язань [17]. Упроваджуючи режим валютного комітету, країна імпортує довіру до валюти, що обрана як якір. Тому впровадження такого режиму доцільне в разі недовіри до монетарної влади (наприклад, у Болгарії), або при створенні центрального банку як нової інституції чи впровадженні нової валюти (Естонія, Литва). Режим валютного комітету обирається для попередження нестабільності або для відновлення конвертованості валюти під час кризи. Здебільшого він є частиною структурних коригуючих програм в економіках у стані розладу.

Приклад Польщі наочно підтверджує той факт, що різні режими, засновані на таргетуванні валютного курсу, можуть бути успішними в досягненні поставлених цілей в економіці за умов комплексного та виваженого підходу до політики реформ, обґрунтованого аналізу макроекономічних змінних і координації фіскальної та монетарної політики. У той час як розвинені економіки мають досить гнучкі ринки факторів виробництва та продукції, економікам, що розвиваються, і перехідним економікам може не вистачати цієї гнучкості для достатньої потужності поглинання зміни й уникнення негативних наслідків негнучкого режиму обмінного курсу.

Економіки країн, що розвиваються, більш чутливі до флуктуацій обмінного курсу, ніж економіки розвинених країн. Зокрема, в Україні існує висока залежність інфляції від коливань валютного курсу, оскільки міра переходу девальвації в інфляцію у вітчизняних умовах є досить великою. Отже, неможливо повністю відмовитися від фіксованого валютного курсу [20].

Інфляційне таргетування - це концептуальна система монетарного устрою, яка характеризується публічним проголошенням офіційної кількісної цілі щодо інфляції на середньострокову перспективу й чітким розумінням і впевненістю в тому, що низька та стабільна інфляція є основною метою монетарної політики в довгостроковому періоді.

У 1990 р. Резервний банк Нової Зеландії першим застосував режим інфляційного таргетування. На даний час подібну політику здійснюють близько 40 країн світу, серед яких економічно розвинуті країни (Австралія, Швеція, Канада, Великобританія); країни, що розвиваються (зокрема Бразилія, Чилі, Мексика) і країни з новою ринковою економікою (Польща, Чехія, Словенія, Угорщина) [12]. Останні запровадили режим інфляційного таргетування з перехідним періодом, тривалість якого варіюється залежно від поточного рівня інфляції, ступеня розвитку фінансових ринків, сучасного стану економіки, готовності суспільства й керівництва країни прийняти ідею інфляційного таргетування. У результаті вони досягли низької інфляції, сталих темпів економічного зростання, підняли довіру суспільства до економічної та монетарної влади.

У країнах, які запровадили режим інфляційного таргетування (як Туреччина у 2001 р.), уряд публічно підтверджує спрямованість бюджетної політики на досягнення інфляційного орієнтира. У державній програмі економічного розвитку «Середньострокова програма розвитку на 2008-2010 рр.», розробленій SPO та затвердженій Вищою радою з планування, зазначається: «З метою підтримки бюджетною політикою успішного запровадження режиму інфляційного таргетування нагальним є дотримання

бюджетної дисципліни та курсу на реформи, спрямовані на удосконалення ефективності державних фінансів» [10].

Також важливою передумовою запровадження режиму інфляційного таргетування є «незалежність центрального банку», під якою розуміють законодавчо закріплену інституціональну спроможність центрального банку проводити монетарну політику без будь-яких втручань із боку влади [12]. На сьогоднішній день незалежності набуває все більша кількість центральних банків по всьому світу: у Латинській Америці (Чилі, Бразилія та Мексика), в Азії (Корея), в Африці (Південно-Африканська Республіка), в Австралії та Новій Зеландії. У Європі повну незалежність мають центральні банки Чехії, Польщі, Швеції та Європейський центральний банк. А після кризи Європейської валютної системи у 1992-1993 рр. незалежність центрального банку від політичних пріоритетів є обов'язковою умовою для всіх країн-членів Європейського Союзу. Так, національним центральним банкам заборонено пряме кредитування уряду, а дефіцити державних бюджетів не мають перевищувати величину, яку можна покрити за рахунок операцій на відкритому ринку. Такі рішення є складовою незалежності Європейського центрального банку.

Існують країни, де грошово-кредитна політика не має чітко встановленого «номінального якоря». Вони ставлять під сумнів ефективність одновимірного підходу, що намагається гранично спростити функції грошово-кредитної політики шляхом їх зведення або до фіксованого курсу, або до стабільних цін. До найпомітніших представників цих країн належать США і Японія, котрі, віддаючи належне ціновій стабільності, не розглядають низьку інфляцію як панацею. Ефективність монетарної політики вони пов'язують із динамікою не одних лише цін, а й зайнятості, виробництва або, наприклад, рівня фінансової стабільності.

Де-факто і де-юре позиція України, схоже, є найближчою до останнього підходу. Зокрема, вітчизняне законодавство зобов'язує Національний банк сприяти підтриманню цінової стабільності, проте в рамках його повноважень

і в контексті реалізації основної функції - забезпечення стабільності гривні [20].

Грошово-кредитна і фіскальна політики мають оптимально поєднуватися. У світі існує багато прикладів взаємодії уряду та центрального банку - центральний банк може розробляти й реалізовувати грошово-кредитну політику виключно на власний розсуд, як у США, може мати операційну незалежність при встановленні цілей грошово-кредитної політики урядом, як у Великобританії, а може взагалі бути ланкою єдиного державного фінансово-кредитного механізму, як за часів адміністративно-командної економіки [14, 160-168]. У сучасних умовах ми бачимо перехід від використання прямих інструментів грошово-кредитної політики до непрямих. У розвинутих країнах, таких як Сполучені Штати, Німеччина, Швеція, Великобританія, найбільше значення надається інструментам процентної політики й операціям на відкритому ринку. Особливстю інструментів грошово-кредитної політики є те, що вони впливають на рівень інфляції з певною затримкою, лагом, тому центральному банку потрібно проводити політику, орієнтовану не на поточний, а на прогнозований майбутній рівень інфляції.

Особливий режим монетарного регулювання існує у валютних союзах. У країнах-членах Європейського валютно-економічного союзу (ЄВЕС) контроль за грошовим управлінням передано Європейському центральному банку (ЄЦБ) [14]. Країни Південної Європи до вступу у Європейський валютно-економічний союз мали вищі за середні по ЄС показники інфляції та менший ступінь розвитку фінансових систем. Запровадження євро позитивно вплинуло на макроекономічну стабільність Італії, Іспанії, Португалії та Греції, а також зниження темпу інфляції та номінальних процентних ставок, збільшення доступу домогосподарств і підприємств до кредиту, сприяло розвитку фінансових ринків тощо.

Отже, досвід країн, які впровадили інфляційне таргетування, свідчить про зниження рівня і волатильності інфляції, поліпшення макроекономічної

ситуації. Цей режим надає надійний середньостроковий якір для інфляційних очікувань і водночас дозволяє ефективно реагувати на короткострокові шоки без ризику втрати довіри до монетарного режиму. Обов'язковою умовою впровадження інфляційного таргетування є узгодження монетарної та бюджетної політики, а також зростання незалежності центрального банку.

Перепонами для переходу до режиму інфляційного таргетування в Україні є: низький ступінь прозорості трансмісійного механізму; деформовані канали емісії грошей через валютні інтервенції та рефінансування комерційних банків; недостатньо відкрита інформаційна політика органів влади, які проводять грошово-кредитну політику; неефективна процентна політика.

Україні доцільно здійснювати поступовий перехід до інфляційного таргетування, що дозволить зосередитися на внутрішній стабільності економіки й відповідних діях щодо різноманітних шоків, які їй загрожують. На перехідному етапі необхідно перейти до керовано-плаваючого валютного курсу, віддавати пріоритет непрямим інструментам грошово-кредитної політики, проводити політику, орієнтовану на прогнозований майбутній рівень інфляції.

РОЗДІЛ 3. ДИНАМІКА ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

3.1. Аналіз інфляційних процесів в Україні та світі

Останнім часом у світовій економіці посилюлися інфляційні процеси, викликані значним подорожчанням сировини, політичною нестабільністю в країнах-експортерах енергоресурсів, а також збільшенням споживання сировинних ресурсів та продовольства азійськими країнами, насамперед Китаєм. Останнє спричиняє постійне зростання цін на продовольство в усьому світі, підсилюючи негативний вплив інфляції на фінансово-економічний розвиток [23].

Головним циклічним чинником прискорення світової інфляції стало підвищення попиту на сировинні ресурси з другого півріччя 2010 року. Зокрема, ціни за баррель нафти зросли з 83 доларів США у квітні 2010 року до 90 доларів США на початку січня 2011 року. Ця тенденція зазнала корекції лише наприкінці липня 2011 року (рис. 1) [25].

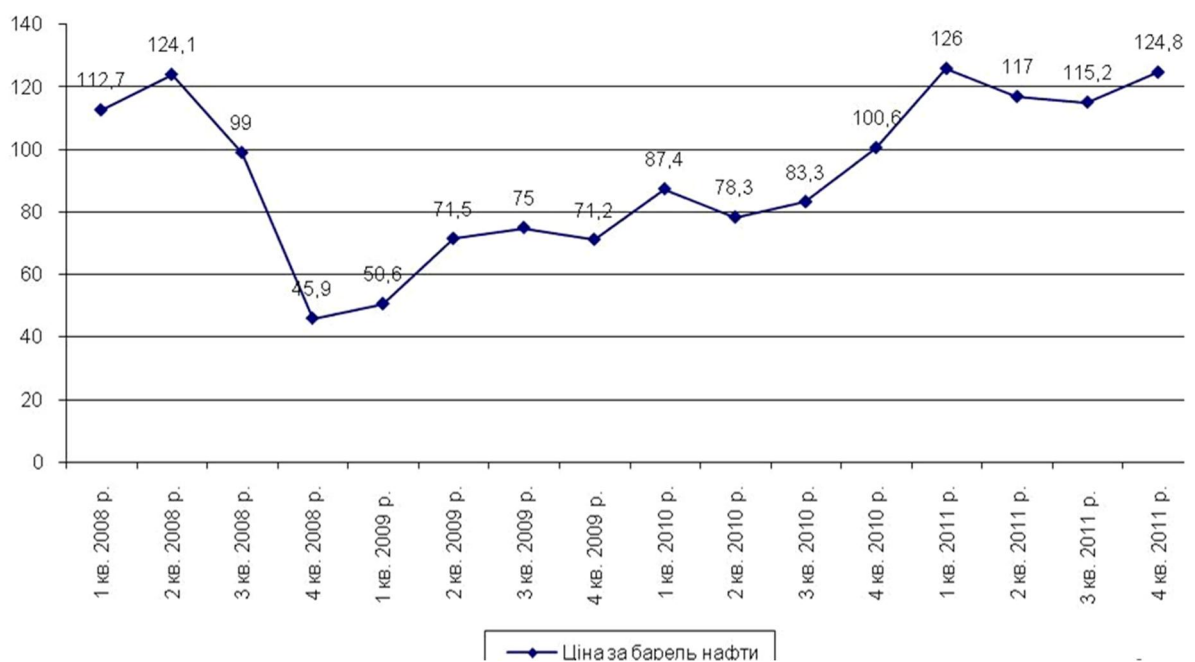

Рис. 1. Динаміка цін на нафту 2008-2011 рр., дол. США

Структурним чинником зростання світової інфляції є динамічне піднесення економік країн, що розвиваються, які вивели споживання сировинних товарів на новий рівень, тоді як відповідного збільшення виробництва не відбулося (внаслідок підвищення собівартості видобування сировини). Таким чином, принципову роль у нагромадженні світових інфляційних тенденцій відіграють країни, що розвиваються, насамперед Китай.

Зростання впливу Китаю на світові інфляційні процеси пов'язане зі стрімким піднесенням економіки цієї держави (близько 10% на рік впродовж останнього десятиліття) і випереджальним збільшенням споживання первинних ресурсів. Так, за даними Державного статистичного управління КНР [3], ціни на споживчі товари в Китаї у липні 2011 року зросли до найвищого за останні 37 місяців показника – 6.5% у річному вимірі.

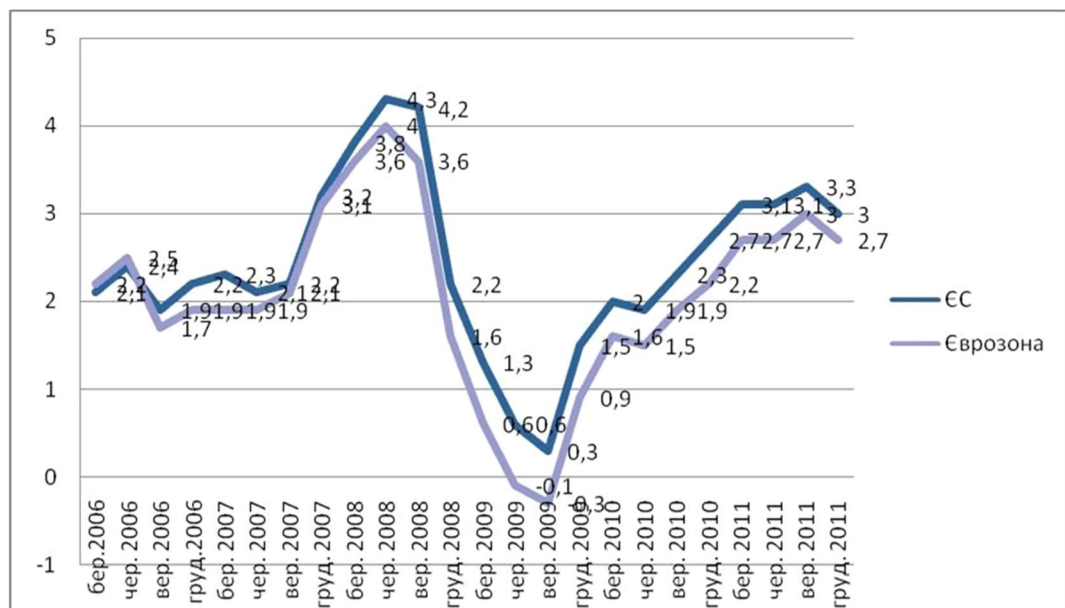

Рис. 2. Загальний показник інфляції гармонізованого індексу споживчих цін [5].

Як свідчать офіційні дані Європейського центрального банку (ЄЦБ) темпи зростання споживчих цін у єврозоні у 2011 році не змінилися й залишилися на рівні травня (2.7% у річному обчисленні) після максимального за два з половиною роки підвищення у квітні – 2.8%. Варто зазначити, що інфляція перевищує встановлений ЄЦБ поріг у 2% вже вісім

місяців поспіль. Рівень інфляції окремих країн Єврозони є досить високим, що може стати загрозою існуванню єдиної валюти. На фоні сповільнення зростання ВВП у єврозоні в другому кварталі 2011 року та стурбованості, викликаній суверенною борговою кризою ряду країн єврозони, цей крок доводить пріоритетність антиінфляційної політики для європейських країн (рис. 2) [6].

На сьогоднішній день в економіці України існують чимало проблем, зокрема, однією з них є проблема стрімкого зростання темпів інфляції. Інфляція властива більшості економічно розвинутих країн світу і являється однією з основних проблем в країнах, що розвиваються. Під інфляцією розуміють будь-яке знецінення грошової одиниці, тобто систематичне зростання цін незалежно від того, якими причинами цей процес викликається.

Проблема інфляції як негативного економічного явища дуже гостро постала в Україні з переходом до ринкової системи господарювання та залишається актуальною й на сучасному етапі розвитку. Її аналіз посідає важливе місце в економічній науці, адже наслідки інфляції відіграють важливу роль в оцінці економічної безпеки країни та як показує практика, без зниження рівня інфляції неможливо досягти економічного процвітання країни, оскільки інфляція стримує розвиток фінансової системи країни, зокрема банківської системи та фінансових ринків.

У результаті опрацювання існуючих джерел теми дослідження було встановлено, що на інфляційні процеси впливає не тільки величина грошового обігу, але й структурні проблеми економіки. У сучасному світі, якщо знехтувати різними модифікаціями, існують дві основні концепції інфляції - монетаристська (інфляція пропозиції) та кейнсіанська (інфляція попиту). Окрім цих, економісти виділяють ще такі групи чинників інфляції: структурні та інституційні [25].

У таблиці 3.1 наведено статистичні дані щодо рівня інфляції в Україні з 2005 по 2011 рік.

Індекси споживчих цін у 2005-2011 рр.

Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ІСЦ за рік, %	110,3	111,6	116,6	122,3	112,3	109,1	104,6

Інфляційний процес в Україні є досить таки нестабільним і має порівняно великий потенціал до розвитку. Як було зазначено раніше одним з головних індикаторів інфляції є індекс споживчих цін. Виходячи з даних, наведених на рисунку 3, видно, що якщо в 2006 році споживчі ціни зросли на 11,6%, в 2007– на 16,6%, то тільки у першому півріччі 2008 року – на 14,9%. Індекс споживчих цін (ІСЦ) із грудневою базою 1997 року показує, що за 11 років споживчі ціни в Україні зросли у понад 4 рази [7].

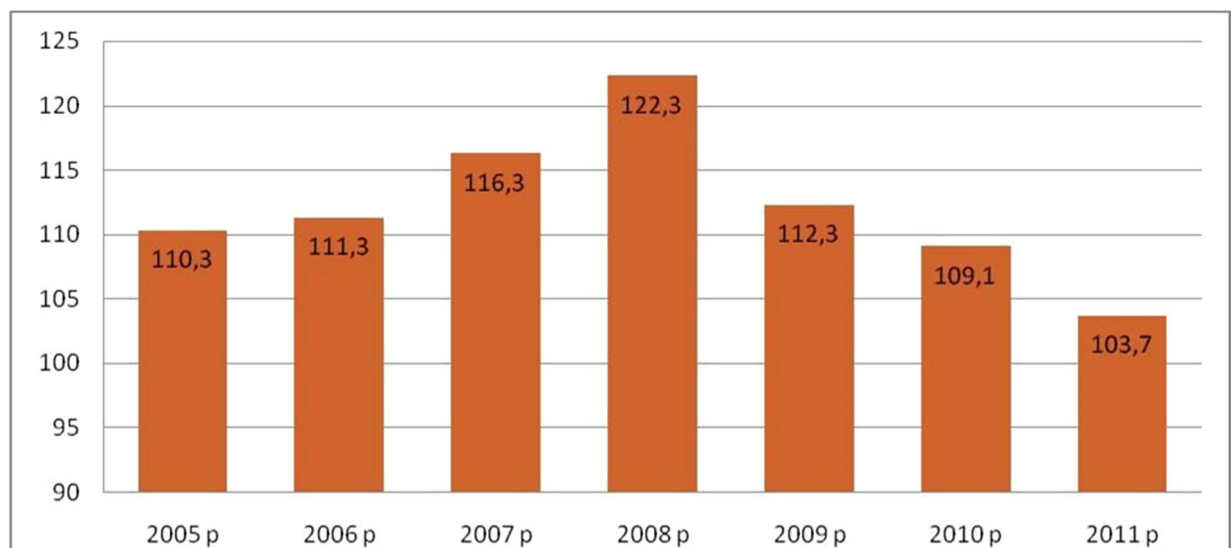

Рис. 3. Індекс споживчих цін за рік

З червня 2007 по червень 2008 року споживчі ціни в ЄС зросли в середньому на 4%, тоді як в Україні – на 29,3%. До того за темпами інфляції у зазначений період Україна випередила майже всі країни СНД. В той же час, індекс споживчих цін в 2011 році в Україні склав 103,7 що на 18,6 менше ніж показник 2008 року який був найвищим за останні 10 років. А рівень інфляції за даними МВФ був найнижчим серед країн СНД і в 2011 році склав 3,7%, хоча МВФ прогнозував інфляцію на рівні 9% [10].

Внаслідок впливу ряду зовнішніх чинників, зокрема, підвищення світових цін на світових товарних ринках, у першому кварталі 2011 року спостерігалось прискорення зростання споживчих цін. Зростання споживчих цін у березні 2011 року до грудня 2010 року склало 3,3 відсотка.

Але завдяки впровадженій урядом антиінфляційній політиці, вчасному вжиттю заходів із збалансування основних товарних ринків та виваженій бюджетній політиці, вже починаючи з другого кварталу вдалося досягти стійкої тенденції до уповільнення інфляції. Зростання споживчих цін, починаючи з квітня 2011 року у порівнянні з попереднім місяцем поступово зменшувалося: у квітні склало 1,3%, у травні - 0,8%, у червні - 0,4%, а у липні та серпні споживчі ціни знизились на 1,3% та 0,4% відповідно. Основний фактор впливу на дефляцію у липні та серпні - зменшення цін на продукти харчування (у липні на 2,9%, у серпні на 1,4%) [4].

Однак, незважаючи на оптимістичні заяви уряду, проблема інфляції далеко не вирішена. Зокрема, ціни виробників й досі зростають. Однак за ці роки зростали не тільки ціни. Значно збільшилися і номінальні доходи населення. Так, середньомісячна заробітна плата працівника у січні-липні 2011 року порівняно із січнем-липнем 2010 року зросла на 18% та досягла 2531 грн. Реальна заробітна плата за січень-липень 2011 року зросла на 7,6% у порівнянні з відповідним періодом попереднього року [4].

Вселяє оптимізм той факт, що індекс споживчих цін у січні 2012 року становив лише 100,2%, а індекс цін виробників промислової продукції - 99,2%, що свідчить про певне зменшення інфляційних процесів в Україні на даному етапі [6].

В цілому в 2012 році рівень індексу споживчих цін становив в розмірі 107,9%, а індексу цін виробника - 109,4% [4].

Проте, на думку директора Інституту трансформації суспільства, Держкомстат фактично використовує ті ж принципи при підрахунку споживчої інфляції, як це робилося в Радянському Союзі, оскільки не

показується споживчий кошик, по якому вираховують споживчу інфляцію, до того ж вона є сезонною. Також інфляцією можуть маніпулювати, оскільки комітет змінює пропорції товарів та їх асортимент.

Таким чином, в Україні за 10 місяців 2011 року споживча інфляція склала мінімум 16%, а за даними Інституту трансформації суспільства вона збільшилася до 20%. Експерт зазначив, що вдалося маніпулювати з інфляцією завдяки падінню цін на сільгосппродукцію, але це тимчасовий фактор [8].

Отже, проаналізувавши офіційні статистичні дані ми дійшли до висновку що посилення інфляційних процесів у світі було викликане декількома факторами, а саме: динамічним піднесенням економік країн, що розвиваються; різким зростанням попиту на сировинні матеріали; а також здорожчанням нафти на світовому ринку. Так як Україна є надзвичайно енерго- і матеріалозеложною країною, то фактор здорожчення нафти і зростання попиту на сировину не міг позитивно позначитись на економічних показниках нашої країни. Не дивлячись на той факт, що рівень інфляції в Україні був найнижчим серед усіх країн СНД, все ж ще досить рано говорити про остаточне одужання нашої економіки. Не слід забувати про те, що даний результат перш за все був досягнутий через фінансову допомогу МВФ, що, в свою чергу, призвело до збільшення державного боргу.

Проаналізувавши підходи сучасних вітчизняних економістів, можна зробити висновок, що чинники інфляції в Україні мають більшою мірою немонетарний характер [7]:

1) українські підприємці закладають у витрати на виробництво високу норму прибутку, оскільки в українському законодавстві не існує законодавчо встановленого нормативу, а це призводить до завищення собівартості продукції і формування занадто високих цін на товар;

2) стан національних ринків: домінування олігополій і монополій, які, будучи єдиними виробниками продукції, не зацікавлені у зниженні витрат на їх виробництво;

3) нераціональна, з точки зору вигоди для суспільства, тарифна політика держави, що впливає на ціноутворення суб'єктів;

4) активність держави, яка спричиняє невизначеність і ризик, тим самим завищуючи інфляційні очікування серед населення, що, у свою чергу, призводить до інфляції попиту;

5) політика Національного банку, що спрямована на задоволення інтересів окремих суб'єктів господарювання.

Інфляційні процеси в Україні могли б бути більш контрольованими, якби діяла довгострокова антиінфляційна програма, яка б включала заходи щодо стримування інфляції, а саме:

- зменшити інфляційні очікування, щоб не виникало інфляції попиту;
- збільшити норму накопичення в економіці, щоб дозволило мати власні кошти держави на випадок виникнення непередбачуваних статей затрат;
- ліквідація збиткових підприємств;
- стимулювати попит на внутрішньому ринку при збереженні відкритості економіки;
- створити умови для збільшення прямих іноземних інвестицій в економіку;
- активне залучення до ринкового обороту нетрадиційних товарів (нерухомості, цінних паперів);
- створити досконалу законодавчу базу, насамперед, стосовно ціноутворення.

Таким чином, інфляція для суспільства може створювати певну небезпеку. Тому вона має бути важливим об'єктом державного регулювання. В його основі лежить антиінфляційна політика, головними складниками якої є виважена грошово-кредитна політика, впорядкування державних фінансів, раціоналізація структури національної економіки та зовнішньоекономічної діяльності.

3.2. Проблеми антиінфляційного регулювання та напрями їх вирішення в Україні

Основними заходами антиінфляційної політики є зниження дефіциту державного бюджету, зміна його структури через припинення фінансування збиткових підприємств, зменшення непродуктивних витрат, зміна соціальної політики, фінансування бюджетного дефіциту шляхом емісії державних цінних паперів, контроль за зростанням заробітної плати, дотримання жорсткої кредитної політики [23].

Аналізуючи динаміку реального ефективного курсу, слід звернути увагу на незначне поліпшення конкурентоспроможності української економіки. Тобто політика існуючого обмінного курсу валюти, з одного боку, стримує інфляційні очікування, маючи номінальний якір щодо долара, з іншого — підтримує конкурентоспроможність економіки.

Необхідно зазначити, що діючий нині монетарний режим в Україні не можна де-юре чітко класифікувати як режим із таргетуванням курсу, монетарних агрегатів або інфляції. Але де-факто монетарну політику НБУ, здійснювану протягом останніх років (2007—2009 рр.), можна класифікувати як класичну прив'язку до долара США [13]. Орієнтир з інфляції, який на початку року встановлюється та узгоджується з іншими макроекономічними показниками, зокрема, з реальним зростанням ВВП, неможливо класифікувати як мету монетарної політики Національного банку України, що таргетується, і цей показник не має законодавчого мандату для його досягнення. Нині в Україні тривають дискусії щодо сутності монетарної політики. Вважається, що вона має обмежуватися підтриманням стабільності грошової одиниці як ззовні, так і всередині; ця політика в контексті внутрішньої стабільності має бути спрямована на досягнення мети щодо рівня інфляції; окрім мети щодо інфляції, монетарна політика повинна досягати цілі стабільного зростання економіки [24].

Відповіді на ці дискусійні питання дає міжнародний досвід діяльності переважної більшості сучасних центральних банків [22, с. 43]. Єдиною

стратегічною метою монетарної політики держави є цінова стабільність. Для її досягнення банки використовують курсову прив'язку до однієї зі світових валют як номінального якоря і завдяки цьому досягають цінової стабільності всередині країни. Інші центральні банки перейшли чи переходять на режим прямого таргетування інфляції або використовують більш еkleктичні підходи до контролю за інфляцією [16].

Національний банк може досягати мети щодо рівня інфляції в довгостроковому періоді, проте поза його можливостями досягнення цілей щодо реального зростання ВВП або підвищення рівня зайнятості в довгостроковому періоді.

Зайнятість та економічне зростання в довгостроковому періоді визначаються такими немонетарними чинниками, як накопичення капіталу, підвищення продуктивності праці, прогрес науки й технології, чітко унормовані права власності та інші регулятивні правила, які сприяють ефективній роботі ринків. Усі зазначені чинники асоціюються в основному з ефективною діяльністю урядів, однак центральний банк має можливість за допомогою монетарної політики сприяти економічному зростанню й зайнятості [13]. Історичний досвід багатьох країн засвідчує, що економічне зростання є більшим, якщо центральний банк запобігає надмірній інфляції та нестабільності, забезпечує оптимальний пруденційний контроль за банківською системою, яка повинна ефективно виконувати роль фінансового посередника, та нівелює інфляційні очікування всіх суб'єктів економіки шляхом підвищення їхньої довіри як до монетарної політики, яку він реалізує, так і до банківської системи в цілому [17].

З огляду на це в Україні у перспективі можливе запровадження монетарного устрою з визначеною кількісною інфляційною метою монетарної політики як мандатом для Національного банку України. Інфляція та дефляція є витратними для економіки, тому Національний банк України повинен мати чітку, кількісно визначену інфляційну мету. Значимість державної точки зору, а також точки зору тих, хто відповідає за

фіскальну політику в країні, щодо наявності чіткої інфляційної мети для монетарної політики є визначальною в ефективності такого підходу [11].

Існуюча політика фактичної прив'язки гривні до долара США — це ціновий якір з точки зору підтримання цінової конкурентоспроможності української економіки, але враховуючи коливання долара щодо інших світових валют (зокрема щодо євро) в довгостроковому періоді, а також зміну структури зовнішньої торгівлі чи структури зовнішнього боргу, можна очікувати на виникнення потреби у зміні курсової прив'язки. Це, безумовно, впливатиме на зміну інфляційних очікувань в Україні [25]. З цієї точки зору доцільною є розробка концепції монетарної та валютно-курсної політик — вільно плаваючого валютного курсу через систему таргетування.

Застосування режиму інфляційного таргетування передбачає виконання низки умов. Основні з них такі:

- наявність формального мандата на встановлення цільового орієнтира і постійне інформування суспільства про заходи монетарної політики та її стан;

- досягнення макроекономічної стабільності за низької інфляції. Виконання цієї умови сприяє підвищенню результативності використання інструментів монетарної політики для стабілізації цінових процесів і зниженню ризиків значного відхилення від інфляційної мети;

- запровадження де-факто режиму плаваючого обмінного курсу. Це обумовлено набуттям Національним банком України фактичної незалежності від уряду в розробці та проведенні монетарної політики, що має забезпечуватися відповідними законодавчими актами. Цією умовою повинно бути передбачено також і те, що позики уряду з боку центрального банку та з боку банківської системи повинні бути мінімізовані. Визначальним тут є забезпечення достатнього рівня розвитку фондового ринку. Виконання цієї умови сприяє ефективному використанню одного з потужних інструментів Національного банку України — проведення операцій на відкритому ринку [13].

Досягнення значимого рівня ефективності застосування інструментів Національного банку України для реалізації як поточних, так і стратегічних цілей пов'язано з рішенням проблеми вибору показника як цільового орієнтира контролю за режимом інфляційного таргетування. Цей показник повинен якомога повніше відображати рівень впливу саме монетарної політики на цінові процеси з метою використання центральним банком своїх інструментів для корекції відхилень динаміки даного показника від його цільового значення. Показник має бути передбачуваним і прогнозованим, достовірно відображати зміни загального інфляційного фону, що свідчить про реальний вплив на цінову ситуацію саме монетарних процесів, бути зрозумілим широкому загалу [26].

Розробка моделі інфляції повинна враховувати режим інфляційного таргетування, найважливіші макроекономічні показники та індикатори. Ця умова передбачає достатній рівень розуміння трансмісійного механізму країни та каналів впливу дії інструментів монетарної політики на цінові процеси. Зокрема, ефективним є застосування процедури так званого передбачуваного управління, за якої прогноз інфляції відіграє роль проміжної мети грошово-кредитної політики.

Потрібне чітке визначення переліку випадків, у яких центральний банк за потреби може певною мірою відхилитися від цільового орієнтиру, характеризує цільові показники інфляції, які не повинні впливати на фіскальні пріоритети. При цьому внутрішня ситуація має бути досить стабільною, щоб подолання інфляції розглядалося як основна мета, а сама інфляція — доволі низькою, аби заходи з її таргетування були ефективними. Для цього фінансова система має бути достатньо стабільною, що передбачає також поточну фінансову стабільність і належний розвиток фінансового ринку.

З аналізу класифікації типів таргетування інфляції випливає, що всі центральні банки, якщо лише вони не здійснюють неупорядкованої емісії, використовують таргетування інфляції. Йдеться лише про різницю методів.

Деякі країни обирають повноцінне таргетування інфляції тому, що, по-перше, влада цих країн вважає досягнення цінової стабільності головним наслідком своєї монетарної політики, яка може забезпечити економічне зростання. По-друге, практичний досвід свідчить, що короткострокові маніпуляції з монетарною політикою з метою досягнення інших цілей, насамперед, вищої зайнятості або збільшення обсягів виробництва можуть увійти у суперечність із ціновою стабільністю. Таргетування інфляції допомагає пом'якшити таку асиметрію, роблячи саме інфляцію, а не, скажімо, рівень зайнятості, обсяг виробництва чи інші економічні показники головною метою монетарної політики. Це також спонукає центральний банк дивитися вперед і робити політику жорсткішою ще до того, як інфляційний тиск почне відчуватися. Таргетування відрізняється від інших методів контролювання інфляції ще і тим, що базується не так на оцінках минулої або поточної інфляції, як на систематичній оцінці інфляції майбутніх періодів.

Перед банками, які намагаються перейти до інфляційного таргетування, постають певні питання. Наприклад, яким повинен бути ціновий орієнтир? Його необхідно визначити як певну цифру чи допустимий діапазон? Яким чином слід вимірювати інфляцію? На який період розраховувати прогнозування. Варто застерегти, що встановлення нульового цільового орієнтира рівня інфляції небажане. Якщо рівень інфляції дорівнює нулю, неможливо, щоб реальна відсоткова ставка була від'ємною. У цьому разі центральному банку складніше уникнути дефляції чи відреагувати на несприятливі зміни обставин. Плюсовий рівень інфляції може також бути бажаним, коли номінальна заробітна плата жорстко фіксована щодо зниження, тобто працівники неохоче погоджуються на її скорочення. У цьому разі зменшення реальної заробітної плати може відбутися тільки через інфляцію. Може виникнути потреба в скороченні заробітної плати в деяких галузях для того, щоб досягти ефективного розподілу ресурсів в економіці.

Найбільш важливим, мабуть, є те, що, незалежно від обраного цільового орієнтира інфляції, його повинні підтримувати політики та громадськість.

Інакше ця політика найімовірніше не матиме успіху. Більше того, крім підтримки обраного курсу, потрібна ще готовність піти на всі витрати, пов'язані з діями центрального банку, спрямованими на досягнення цільового орієнтира, наприклад, погодитися з необхідністю підвищити відсоткові ставки сьогодні, щоб уникнути інфляційного тиску в майбутньому.

Наша держава також у перспективі прагне перейти до режиму таргетування інфляції. Але чи потрібне Україні таргетування інфляції? Відповіді вітчизняних науковців і практиків неоднозначні.

Для сприяння економічному зростанню та зайнятості монетарна політика має бути орієнтована на довгострокові цілі, тобто мати «номінальний якор». Вибір на користь інфляції має суттєві переваги. Інфляційне таргетування гармонізує розвиток внутрішнього та зовнішнього секторів економіки, стабілізує очікування економічних суб'єктів, сприяє збільшенню обсягів довгострокових інвестицій завдяки зниженню відсоткових ставок. Чи готова економіка України до запровадження таргетування інфляції, і що потрібно зробити, аби підвищити рівень цієї готовності?

Ступінь достовірності досягнення обраного цільового орієнтира підвищується, якщо він встановлюється в певному діапазоні. Однак це означає, що монетарний контроль недосконалий. І це може бути показником того, що монетарна політика пристосовуватиме тимчасові потрясіння до рівня цін і таким чином сприятиме певній стабілізації випуску продукції.

Недолік цього методу полягає в тому, що існує ризик хибного зосередження на значеннях інфляції, близьких до меж діапазону. Коли встановлений діапазон інфляції коливається від 4 до 6%, то рівень інфляції у 5,9% вважається досягненням цільового орієнтира, а 6,1% — невиконанням цільового орієнтира. Тут на вибір ширини діапазону, крім інших чинників, може впливати альтернатива між гнучкістю і ступенем достовірності.

Специфікація цільового орієнтира може бути досить складною. Слід враховувати відносну важливість інфляційного тренду й відхилень значень

інфляції від цього тренду. На практиці центральні банки приймають найрізноманітніші цільові орієнтири. Оптимальний горизонт прогнозування є неоднаковим для різних країн і в різні періоди. Він також залежатиме від того, чи використовується інфляційне таргетування як дефляційна стратегія. У такому випадку бажано визначити один чи кілька короткострокових, поряд з середньостроковими, цільових орієнтирів.

Для кожної окремої країни оптимальний горизонт прогнозування залежатиме від:

- періоду відставання інфляції від монетарної політики, а також реагування інфляції на монетарну політику;
- вибору між мінливістю випуску продукції або інфляції;
- природи інфляційного таргетування та ступеня відповідальності центрального банку за втрати;
- взаємозв'язку між обмінним курсом та рівнем інфляції.

В Україні стабільність національної грошової одиниці тривалий час було прийнято ототожнювати зі стабільністю обмінного курсу гривні щодо долара США. В останні три роки він фактично залишався незмінним і на темпи інфляції не впливав. Проте запровадження інфляційного таргетування передбачатиме плаваючий режим валютного курсу, і високий перехід девальвації в інфляцію вочевидь ускладнить досягнення Національним банком України встановлених інфляційних цілей.

Міра переходу девальвації в інфляцію в Україні є досить великою. Натомість міра інфляційної інерції, тобто впливу минулої інфляції на майбутню не є статистично окресленою. Коливання валютного курсу справді істотно впливають на інфляцію в Україні, тому негайно запровадити повноцінне інфляційне таргетування неможливо. Зараз українська монетарна система потребує перехідного періоду з керовано-плаваючим валютним курсом. Проте «керовано-плаваючий» не означає «незмінний». Національний банк обов'язково має допускати коливання валютного курсу, які відображають зміни фундаментальної макроекономічної рівноваги. Це дасть

зможу обмежити ступінь доларизації зобов'язань української економіки та запобігти валютно-фінансовим кризам на зразок тієї, що сталася у 2008—2009 роках.

Важливою проблемою української економіки є немонетарна інфляція. Емпіричний аналіз свідчить, що стійкого довгострокового зв'язку між динамікою грошової маси та індексом споживчих цін в Україні немає. Інфляція має інституційний характер, зростання цін часто викликане причинами, безпосередньо не пов'язаними з грошово-кредитною політикою. Серед них: монопольне ціноутворення, масові неплатежі за комунальні послуги та електроенергію, низька капіталізація фінансового ринку і недоступність банківських кредитів. Боротися з немонетарною інфляцією шляхом обмеження грошової пропозиції не тільки мало ефективно, а й небезпечно. Такі заходи не дозволять стримати зростання цін, оскільки вони не усувають причин виникнення проблеми, а зловживання ними призведе до падіння ВВП та зростання безробіття. Слід визнати, що сьогодні Національний банк України фактично неспроможний забезпечити рівень контролю над інфляцією, достатній для впровадження інфляційного таргетування. Крім того, серед інструментів монетарної політики головним є грошова база, тоді як за умов таргетування інфляції вирішальна роль має належати обліковій ставці. Перевагами її використання є вища швидкість і передбачуваність впливу на інфляцію та економічну активність.

Проте нині вплив облікової ставки Національного банку України обмежений, оскільки обсяги рефінансування Національним банком України комерційних банків невеликі й нестабільні. Натомість валютні інтервенції в умовах інфляційного таргетування мають використовуватися лише як надзвичайний засіб, проте саме навколо них сьогодні будується вся монетарна політика НБУ.

Отже, зважаючи на загальновизнані переваги таргетування інфляції як монетарного режиму, пріоритетом монетарної політики має стати стабільність. Насамперед слід звернути увагу на:

- забезпечення чіткого і зрозумілого орієнтиру для всього суспільства, який може легко використовуватися під час укладання контрактів усіма економічними агентами;

- добре налагоджену систему цільових показників інфляції, що дає Національному банку України кредит довіри до нього та певну свободу дій у реагуванні на короткострокову нестабільність. [23, с. 262-263]

Використання цільових показників інфляції сприятиме значному посиленню підзвітності та дисципліни при проведенні грошово-кредитної та податково-бюджетної політики і відповідному зростанню довіри до держави, що дозволить прискорити структурні реформи, досягти більшої довіри до монетарної влади, порівняно зі стратегією монетарного таргетування, яке призводить до зміни такого цільового орієнтиру, як грошова маса.

Центральний банк повинен мати необхідний набір фінансових інструментів і розуміння зв'язку між своїми діями та розвитком інфляції. Завдання валютно-курсової політики слід підпорядкувати таргетуванню інфляції і забезпечити координування фіскальної політики та управління державним боргом.

Інфляційне таргетування є перспективним для України. Цей монетарний режим шляхом стабілізації інфляційних очікувань та зниження відсоткових ставок за довгостроковими кредитами сприятиме розвитку внутрішнього сектору економіки. Сьогодні Україна недостатньо використовує потенціал свого власного ринку, надаючи перевагу експорту, продовжуючи тенденцію до зростання. Інша річ, що економіка та фінансова система України нині явно не готові до впровадження таргетування інфляції.

У процесі використання таргетування важливо також погоджувати цілі монетарної політики центрального банку і фіскальної політики уряду. Тут необхідно зауважити, що ступінь такої узгодженості визначається законодавчими нормами, традиціями та існуючим рівнем співпраці між цими двома інституціями. Більшість країн, які практикують повноцінне таргетування інфляції, формально залучають уряд до визначення її цільового

показника, особливо тоді, коли центральний банк недостатньо незалежний від уряду. Однак рівень довіри до такої «делегованої незалежності» може бути вкрай низьким за умови, коли уряди змінюються надто часто. Центральні банки повинні самостійно встановлювати цільовий показник інфляції. Як правило, цінова стабільність визначається національним законодавством.

В Україні повномасштабне таргетування інфляції можливе лише у довгостроковій перспективі. У короткостроковій і середньостроковій перспективі запровадження такого механізму неможливе внаслідок відсутності початкових (вихідних) умов. Характерним для сучасної економіки є велика частка неконкурентоспроможних ринків, які потребують значної реструктуризації. Половина підприємств працює зі збитками, а рівень рентабельності за окремими видами економічної діяльності зазнає значних щорічних коливань, тобто перебуває у перманентному стані піднесення і падіння. Найважливіші експортні види економічної діяльності залежать від коливань цін на світових ринках, високою залишається прив'язка до цін на імпортовані енергоресурси. На все це жодним чином не може впливати Національний банк України. Визначати якісь чіткі і, головне, керовані параметри інфляції в таких умовах неможливо.

Ставити питання про формальне запровадження Національним банком України повноцінного таргетування лише заради того, щоб потрапити в один перелік з успішнішими «перехідними економіками» не доцільно. Адже у кожній країні не лише свої особливості, а й власний шлях вирішення економічних проблем. Не хотілося б, щоб із таргетуванням повторилася та ж історія, що й із так званими «валютними коридорами», коли ми легко відходили від офіційно проголошених орієнтирів, абсолютно «не тримаючи удару», чим лише шкодили довірливим учасникам ринку. Це не означає, що можна нехтувати небезпекою інфляції чи не існує потреба у розвинутій структурі фінансового ринку. Зараз слід докласти всіх можливих зусиль для розвитку цього ринку, зокрема й для того, щоб забезпечити реальну

можливість переходу до групи країн із «замаскованим таргетуванням». Це необхідно робити з огляду на потреби реального сектору у формуванні адекватної системи забезпечення процесу виробництва фінансовими фондами. [2, с. 5-8]

Запровадження інфляційного таргетування не є прерогативою лише центрального банку. Це комплексне питання, яким разом із центральним банком повинен займатися й уряд. Крім того, необхідні добре розвинута фінансова система, оснащена гнучкими інструментами монетарної політики, та якісний прогноз інфляції. Треба чітко розуміти, що прогнозування — це не магічний кристал, який дає однозначні відповіді на всі запитання, це дія в умовах імовірності.

Дуже важлива також оцінка передумов, необхідних для запровадження режиму інфляційного таргетування, та можливих позитивних наслідків для монетарної політики та економіки взагалі.

Для того, щоб при впровадженні механізму таргетування інфляції уникнути зазначених вище ризиків у забезпеченні цілей економічної політики, в Україні необхідно створити початкові (вихідні) умови, насамперед, підвищити ступінь довіри до Національного банку України. Ці умови специфічні для кожної країни залежно від чинників, які обумовлюють інфляцію. В Україні ці чинники загалом знаходяться поза компетенцією Національного банку України. Для запровадження механізму таргетування інфляції слід врахувати такі передумови:

1. Наявність розвинутих (глибоких, стабільних, самоорганізованих) фінансових ринків, яка обумовить більшу ефективність передачі сигналів грошово-кредитної політики Національного банку України.

2. Запровадження плаваючого обмінного курсу, що сприятиме усуненню загрози конфлікту цілей.

3. Національний банк повинен володіти перевіреними інструментами впливу на інфляцію.

4. Незначний рівень доларизації, оскільки за значного рівня доларизації

вплив інструментів Національного банку України на грошово-кредитну сферу ослаблюється, а відтак, і здатність впливати на рівень інфляції.

5. Необхідні відповідна інституційна база, достатня автономність Національного банку України, політичний консенсус. В Україні це проблематично, оскільки чинники впливу на інфляцію значною мірою не мають монетарного характеру

6. Макроекономічні умови. Сьогодні в Україні показники ВВП, доходу на душу населення, рівня монетизації, капіталізації фондового ринку, реальних відсоткових ставок, кредитного рейтингу мають низький рівень.

Оскільки трансмісійний механізм монетарної політики полягає у зв'язку між змінами в монетарному стані, їхньому впливі на макроекономічні процеси та в кінцевому підсумку — на інфляцію, перехід у монетарній політиці від операційного орієнтира у вигляді відсоткових ставок до інфляції повинні здійснювати через:

- зміцнення валютного курсу, внаслідок чого швидко знижуються ціни в національній валюті на імпортні товари;

- підвищення вартості запозичень у банках і небанківських установах, що веде до зменшення інвестицій та споживання товарів і збільшення розриву у виробництві;

- скорочення залишків коштів у корпорацій, в результаті чого банки зменшують обсяги кредитування.

Ці впливи менші в країнах, у банківських системах яких домінують державні банки, а також там, де є перешкоди для банківської конкуренції, контроль за рухом капіталів, мінливість ставок ринку грошей і коливання обсягів припливу капіталу. На жаль, усе це дуже нагадує українські реалії. А відтак, ефективно за інших умов таргетування в Україні може виявитися неможливим. [13, с. 10-11]

ВИСНОВКИ

Інфляція відображає не лише хворобливий стан економіки та соціальної сфери, а й тлумачиться як хвороба грошей. Важливо з'ясувати, як вона підриває роль грошей у функції загального еквівалента, ставить під сумнів їхню здатність виконувати роль супертовару, позбавляє гроші здатності виконувати притаманні їм функції. Роблячи гроші перманентно знецінюваними, інфляція ставить під сумнів функцію грошей як міри вартості. Адже безперервно знецінювані гроші не можуть вимірювати товарну вартість, яка є стабільною. В умовах розбурханої інфляції ціни на ресурси втрачають сенс, тому що повністю залежать від моменту їх купівлі. А товари навмисне купуються, щоб продаватися, приміром, через 1-3 місяці з прибутком у 300% і більше. При цьому неможливість грошей чітко виконувати функції міри вартості товарів і масштабу цін звужує сфери їх використання, посилює нееквівалентність обміну, загострює диспропорції і падіння виробництва та розвал грошового обороту.

Отже, антиінфляційна політика – це комплекс відповідних заходів державного регулювання економіки, спрямованих на боротьбу з інфляцією. Втілення в життя такої політики вимагає від уряду розроблення антиінфляційної програми, яка визначає мету, задачі і шляхи її реалізації, що залежить від стадії інфляційного процесу, його інтенсивності та інших факторів. Так, задачі боротьби з інфляцією або обмеження масштабів інфляційних наслідків різні і потребують прийняття неоднакових методів регулювання.

Зволікання чи нереалізація стабілізаційних і антикризових заходів нині набуває ваги державної безпеки та виживання абсолютної більшості населення України. Кінцевою метою антиінфляційних заходів має стати формування високоефективного народногосподарського комплексу, поетапний комплексний підхід до соціально зорієнтованої ринкової економіки, органічне поєднання державного і приватного інтересів у розвитку комплексів та галузей виробництв, що пов'язані з перспективами

технологічного переозброєння галузей, розгортання конкурентоспроможних виробництв, формування експортного потенціалу, а також стимулювання виробників і оздоровлення довкілля.

Щоб унеможливити або пом'якшити вплив інфляції, варто задіяти такі фактори. Зокрема, переглянути бюджет задля зменшення його дефіциту шляхом скорочення певних видатків. Потрібно здійснити, окрім того, додаткові кроки щодо лібералізації імпорту антиінфляційного спрямування і запровадити жорсткішу монетарну політику (обмежити зростання грошової бази рівнем 30-40 відсотків), а також вдатися до подальшої лібералізації валютного регулювання. Щоб протистояти ціновим викликам поточного року, потрібно посилити конкуренцію у банківській системі через полегшення доступу іноземних банків до системи відповідних послуг, стимулювати процентною політикою активізацію заощаджень громадян, сприяти додатковому поштовху у розвитку ринку цінних паперів, зокрема для населення. Доцільно активізувати антимонопольну політику з метою профілактики необґрунтованого завищення цін (передусім споживчих), системно працювати над демобілізацією інфляційних очікувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрианов В. Инфляция и методы ее регулирования //Маркетинг. - 2010. - № 5. - С. 3-13
2. Аржевітін С.М. Таргетування інфляції - оптимальний режим монетарної політики для України / С.М. Аржевітін // Вісник ДонНУЕТ. - 2009. - № 3. - С. 4-9.
3. Бицюра Ю. Аналіз інфляції в Україні // Географія та основи економіки в школі. - 2009. - № 1. - С. 10-13.
4. Вдосконалення координації грошово-кредитної та фіскальної політики: Інформаційно-аналітичні матеріали / за ред. В.І. Міщенко, О.І. Кіреєва, М.М. Шаповалової. - К.: Центр наукових досліджень НБУ, 2005. - 96 с.
5. Геєць В. Інфляція та економічне зростання // Финансовые риски. - 2009. - № 1. - С. 55-59.
6. Гончар В. Моделювання інфляції в Україні // Вісник Національного банку України. - 2008. - № 2. - С. 52-56.
7. Грейт Я. «Фінансова криза і інфляція: причини виникнення, сутність і особливості прояву в Україні» 2006 р., № 1, с. 651.
8. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Загальна економічна теорія / Під ред. Журавлиної Г.П. - М.: БЕК, 2009.
10. Задоя А.А., Петруня Ю.Є. «Основи економіки» навч. посіб. - К.: Знання, 2008. – 478 с.
11. Ковальчук Т., Коваль М. «Основні чинники інфляції в Україні». – К., 2009. - с. 253.
12. Кравченко С. Інфляція в ринковій економіці: сутність, причини і взаємозв'язок з макроекономічними показниками // Економіка. Фінанси. Право. - 2012. - № 7. - С. 9-12.
13. Кравченко С. Проблеми інфляції в ринковій економіці й антиінфляційна політика держави // Економіка. Фінанси. Право. - 2012. - №8. - С. 8-11

14. Кулінець А.П. Особливості міжнародного досвіду використання режимів таргетування валютного курсу / А.П. Кулінець // Наукові праці НДФІ. - 2008. - № 3 (44). - С. 160-168.
15. Курс економічної теорії / Під ред. Чепурина Е.А. - М.: Справа, 2000.
16. Макконнел К.Р., Брю С.Л. Економіка: принципи, проблеми, політика. - К., Хагар-Демос, 2009. – 785 с.
17. Мельник А. Відновлення економічного зростання та необхідність зміни антиінфляційної політики в Україні Економіка України, 2009 р., № 9, с.12-21.
18. Мельник О. Антиінфляційна політика як фактор економічного зростання в Україні // Банківська справа. - 2010. - № 3. - С. 11-16.
19. Мещеряков Л.Л. Оцінка сучасних інфляційних процесів в Україні / Л.Л. Мещеряков, Я.В. Гадяцька // Економічний простір. - 2009. - № 27.
20. Моїсеєнко Б. Європейський досвід антиінфляційної грошово-кредитної політики / Б. Моїсеєнко // Вісник Наукового інформаційно-аналітичного центру НАТО Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. - 2009. - Вип. 2. - С. 131-132.
21. Мочерний С.В. Політична економія. - Львів: Світ, 2000. - 680 с.
22. Озель М. Інфляція як один з основних показників макроекономіки // Вісник Національного банку України. - 2010. - № 7. - С. 43-4.
23. Осауленко О. Державне регулювання інфляційних процесів за допомогою інструментів монетарної політики // Вісник Української Академії державного управління при Президентіві України. - 2011. - № 4. - С. 260-263.
24. Петрик О. Інфляція в Україні: проблеми, ризики, перспективи // Вісник Національного банку України. - 2007. - № 3. - С. 2-8.
25. Сменковський А. Інфляція та економічне зростання: статистичний вимір // Актуальні проблеми економіки. - 2011. - №5-6. - С. 45-54.
26. Як приборкати інфляцію в Україні / Економіст. - 2008. - №9. - С. 43-45.